

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, 07 kwietnia 2025 r.
Znak sprawy: DNI.gw.058.5.2025

Pan Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Dotyczy: interpelacji nr 8647

Szanowny Panie Marszałku,

w związku z interpelacją z dnia 19 marca 2025 r., nr 8647 Posła Jarosława Sachajko oraz Poseł Anny Gembickiej w sprawie oskarżania rolnictwa o powodowanie suszy zamiast wykorzystywania potencjału, jaki tkwi w rolnictwie, jeśli chodzi o retencję wody, przekazuję poniższe informacje.

Ad. 1. Kampania społeczna „Stop Suszy” realizowana jest przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które samodzielnie decyduje o sposobie realizacji programu i wyborze miejsc, w których organizowane są szkolenia i konferencje. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie nadzoruje Wód Polskich i wybory te nie są konsultowane z resortem rolnictwa.

Niezależnie od miejsca, w którym organizowana jest konferencja, tj. czy jest to „luksusowy hotel all-inclusive” czy lokal innej kategorii, organizator zawsze powinien mieć na względzie minimalizowanie strat żywności oraz wody.

Należy zauważyć, że gospodarstwa rolne nie są ukierunkowane na prowadzenie usług typu organizacja szkoleń czy konferencji. Nie posiadają wymaganego zaplecza technicznego (sala, rzutnik, nagłośnienie, zaplecze sanitarne), niemniej jednak doświadczenie rolników w retencji wody może być wykorzystywane np. poprzez wizyty studyjne w gospodarstwie.

Ad. 2. Wiele ekosystemów wilgotnych użytków zielonych jest zależnych od prowadzonego na nich wypasu. Dotyczy to przede wszystkim błoni nadrzecznych, ale

także pewnych innych typów pastwiskowych zbiorowisk. Użytkowanie wypasowe, oprócz tego, że zapobiega ekspansji pospolitych chwastów i roślinności krzewiastej, wytwarza zróżnicowanie strukturalne roślinności, przyczyniając się do zachowania bogactwa biotopów i związanych z nimi gatunków roślin i zwierząt. Wypas to nie tylko zgryzanie, to także powstawanie rozdeptanych miejsc przy wodopojach czy mulistych brzegów.

Ad. 3. Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) to najważniejszy dokument w walce z suszą w Polsce i jest opracowany przez Ministerstwo Infrastruktury. Powstaje na podstawie wytycznych unijnej Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz przepisów prawa krajowego – ustawy Prawo wodne. Pierwszy PPSS został opracowany na lata 2021-2027 i, zgodnie z ustawą, podlega aktualizacji, przynajmniej raz na sześć lat.

Zakończenie realizacji prac nad projektem aPPSS planowane jest na 2027 r., a przyjęcie aPPSS, w drodze rozporządzenia ministra właściwego ds. gospodarki wodnej ma nastąpić na przełomie 2027 i 2028 r. Integralnym elementem opracowania aPPSS będą półroczne konsultacje społeczne, strategiczna ocena oddziaływania na środowisko oraz działania informacyjno-promocyjne, których nadrzędnym celem będzie podniesienie świadomości społecznej na temat kluczowej roli wody oraz zagrożeń związanych z wystąpieniem suszy. Należy wskazać, że w ramach prac nad aPPSS dokument będzie uzgadniany m.in. z MRiRW. Dialog prowadzony w ramach uzgodnień i konsultacji umożliwi opracowanie efektywnych działań skutecznie minimalizujących ryzyko związane ze zjawiskiem suszy oraz jego negatywnych skutków równoważąc jednocześnie potrzeby i oczekiwania wobec zwiększania potrzeb wodnych rolnictwa.

Ad. 4. Jednym z ważniejszych utrudnień, które dotyczą polskie rolnictwo jest niedobór wody. Polska jest krajem o małych zasobach wodnych, zmiennych czasowo i terytorialnie oraz posiadającym zbiorniki retencyjne o małej pojemności. Następujące w przyrodzie zmiany klimatyczne są coraz bardziej odczuwalne i mogą zwiększyć ryzyko deficytów wody i pogorszyć bezpieczeństwo wodne, a także zwiększyć ryzyko suszy i powodzi. Jednocześnie cechą charakterystyczną klimatu Polski jest nierównomierny rozkład opadów atmosferycznych i w konsekwencji występowanie okresów nadmiernego i niedostatecznego uwilgotnienia, co powoduje duże straty w rolnictwie. Wraz z postępowaniem zmian klimatu, obserwowany jest wzrost częstości i intensywności występowania susz, który powoduje dalszy wzrost zapotrzebowania na wodę. Dlatego szczególnie ważna jest racjonalna gospodarka wodna, dzięki której można przeciwdziałać zjawiskom suszy i powodzi. Ma to ogromne znaczenie na

terenach wiejskich, które są narażone na niedobory wody i suszę rolniczą, ale też problem podtopień. Lokalne działania z zakresu małej retencji pozwalają gromadzić wodę i zatrzymać lub spowolnić powierzchniowy spływ wód. Na poziomie regionalnym to przede wszystkim budowa nowych, małych zbiorników retencyjnych i odtwarzanie prawidłowo działających systemów melioracyjnych, które nie tylko mają odprowadzać wodę, ale także umożliwić jej zatrzymanie. Tego rodzaju inwestycje, w szczególności na gruntach, gdzie występują okresowe nadmiary wody, poprzez zatrzymanie jej spływu poprawiają bilans wodny w danej okolicy.

Chcąc poprawiać możliwości gospodarowania wodą na obszarach wiejskich oraz ograniczać ryzyko deficytu wody, realizowane są działania mające na celu poprawę gospodarki wodnej i zwiększenie retencji.

W kończącym się Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, w ramach działania „Wsparcie na inwestycje związane z rozwojem, modernizacją i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” realizowany jest typ operacji Zarządzanie zasobami wodnymi. Jest to instrument, w którym można pozyskać środki na inwestycje związane z gospodarką wodną. Wsparcie ma na celu zwiększanie możliwości retencyjnych oraz przeciwdziałanie powodzi i suszy w zlewniach rolniczych. Działanie skierowane jest do Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (które może realizować inwestycje w zakresie budowy, przebudowy lub remontu urządzeń wodnych lub budowli hydrotechnicznych na ciekach wodnych naturalnych albo sztucznych) oraz do gmin (które otrzymują wsparcie na budowę lub przebudowę otwartych zbiorników retencyjnych o powierzchni nieprzekraczającej 5000 m² oraz głębokości nieprzekraczającej 3 m od naturalnej powierzchni terenu).

Działania służące retencji wodnej są również dostępne w ramach Planu Strategicznego WPR 2023-2027. Do działań takich należy ekoschemat Retencjonowanie wody na stałych użytkach zielonych. Celem tego ekoschematu jest promowanie retencjonowania wody, które poprawia gospodarkę wodną, a także ogranicza emisję dwutlenku węgla do atmosfery (poprzez ograniczenie rozkładu materii organicznej). Warunkiem uzyskania płatności jest wystąpienie na trwałym użytku zielonym zalania lub podtopienia, przy czym zalanie lub podtopienie występuje, gdy stan wysycenia profilu glebowego wodą utrzymuje się na poziomie przynajmniej 80% przez co najmniej 12 następujących po sobie dni między 1 maja a 30 września roku, w którym został złożony wniosek o przyznanie płatności. Płatność w ramach tego ekoschematu dotyczy TUZ, objętych równolegle wsparciem: ekologicznym lub w ramach praktyki Ekstensywne TUZ z obsadą

zwierząt (w ramach płatności do rolnictwa węglowego i zarządzania składnikami odżywczymi) lub rolnośrodowiskowo- klimatycznym związanym z zachowaniem niektórych cennych siedlisk przyrodniczych (z wyłączeniem wariantu Murawy) i siedlisk zagrożonych gatunków ptaków poza obszarami Natura 2000 lub na obszarach Natura 2000 lub rolnośrodowiskowo- klimatycznym w ramach interwencji ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000.

W ramach ekoschematu Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych w kampanii 2023 wsparciem objęto ok. 107,2 tys. ha na kwotę ok. 31,3 mln PLN.

W ramach PS WPR dostępne są także Płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne. Działanie to polega na ekstensywnym użytkowaniu TUZ-ów i obszarów przyrodniczych (niebędących użytkami rolnymi), w tym:

- siedlisk hydrogenicznych tj. zależnych od wody np. zmiennowilgotnych łąk trzęślicowych, zalewowych łąk selernicowych i słonorośli, półnaturalnych łąk wilgotnych i świeżych oraz torfowisk,
- siedlisk lęgowych ptaków (tj. rycyka, kszyka, krwawodzioba, czajki, dubelta, kulika wielkiego, wodniczki oraz derkacza).

W ramach płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych ukierunkowanych na ochronę ww. siedlisk w 2023 r. wsparto łącznie ok. 590,5 tys. ha na kwotę ok. 776,2 mln PLN.

Dodatkowo, od 2023 r. istnieje możliwość przyznawania dodatkowej „płatności retencyjnej” do obszarów przyrodniczych niebędących użytkami rolnymi w przypadku ich zalania lub podtopienia w ramach PS WPR 2023-2027 oraz w ramach wieloletnich zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych ukierunkowanych na cenne siedliska PROW 2014- 2020. Informacja o wystąpieniu podtopienia lub zalania jest oparta na monitoringu satelitarnym (analogicznie jak w przypadku ekoschematu Retencjonowanie wody na trwałych użytkach zielonych).

Kolejne interwencje w ramach PS WPR związane z retencją to:

- Inwestycje przyczyniające się do ochrony środowiska i klimatu, w których możliwe jest realizowanie inwestycji mających na celu poprawę gospodarowania wodą, w tym: budowa, zakup lub instalacja elementów infrastruktury technicznej niezbędnych do pozyskiwania, magazynowania w zamkniętych zbiornikach oraz zagospodarowania wody deszczowej oraz budowa lub zakup instalacji do powtórnego obiegu wody lub oszczędnego gospodarowania wodą.

O dofinansowanie może ubiegać się rolnik lub grupa rolników na inwestycje m.in. dotyczące:

- magazynowania wody opadowej w gospodarstwach rolnych tj. zakupu zamkniętych zbiorników na deszczówkę oraz instalacji do pozyskiwania i zagospodarowania wody deszczowej,
- instalacji do powtórnego obiegu wody lub oszczędnego gospodarowania wodą.
 - Scalanie gruntów wraz z zagospodarowaniem poscaleniowym; w ramach tej interwencji preferowane będą operacje uwzględniające, m.in inwestycje przyczyniające się do zwiększenia retencji wodnej na gruntach rolnych, tj.:
- tworzenie lub odtworzenie śródpolnych oczek wodnych lub zachowanie istniejących mokradł;
- budowa lub przebudowa:
 - małych zbiorników wodnych (o łącznej powierzchni co najmniej 500 m²);
 - istniejących urządzeń melioracji wodnych oraz innych urządzeń wodnych w celu zmiany ich funkcji, tj. zmiana funkcji urządzeń melioracji z odwadniających na nawadniająco-odwadniające.

Jednocześnie ustawowo rozszerzono zakres zagospodarowania poscaleniowego o budowę lub przebudowę urządzeń wodnych mających na celu zwiększenie retencji wód, co oznacza, że inwestycje będą mogły stanowić koszt kwalifikowalny w ramach tej interwencji.

W ramach Krajowego Planu Odbudowy MRiRW realizowana jest inwestycja B 3.3.1 „Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich”, której celem jest wsparcie przedsięwzięć na obszarach wiejskich w zakresie poprawy gospodarowania wodą oraz efektywności wykorzystania jej zasobów. W ramach projektu finansowane będą głównie prace związane z budową, przebudową, odbudową, rozbudową urządzeń melioracji wodnych oraz urządzeń wodnych, w szczególności ograniczających odpływ wody, z uwzględnieniem jej retencjonowania dla przeciwdziałania skutkom suszy (obszar B). Prace związane z budową lub przebudową urządzeń melioracyjnych mają przywrócić funkcję nawadniająco-odwadniającą tych urządzeń, chroniąc tym samym grunty rolne przed powodzią i suszą. Wskazany obszar dedykowany jest gminom. W ramach tego obszaru możliwa będzie realizacja tzw. projektów parasolowych. W przypadku tych projektów wnioskodawcą będzie gmina, a beneficjentem końcowym - mieszkańcy obszarów wiejskich, w tym rolnicy. W ramach

projektu parasolowego gmina będzie odpowiadać za przeprowadzenie wyboru beneficjentów w drodze otwartego naboru i podpisywać z nimi stosowne umowy.

Dodatkowo gmina będzie odpowiadać za przygotowanie, realizację, rozliczenie oraz utrzymanie trwałości projektu.

Ad 5 i 6. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizuje zadania, o których mowa w art. 24 ust. 10 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (dalej jako „ugnrSP”), m.in. w formie udzielania bezzwrotnej pomocy finansowej. Udzielana przez KOWR bezzwrotna pomoc finansowa może dotyczyć m.in.:

- działalności wydawniczej, prowadzenia badań naukowych, szkoleń, konferencji, seminariów i konkursów w zakresie zadań KOWR (art. 24 ust. 12 pkt 2 ugnrSP),
- przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i turystycznych realizowanych na obszarach wiejskich oraz działalności z zakresu kultury fizycznej i zdrowia publicznego na obszarach wiejskich (art. 24 ust. 12 pkt 4 ugnrSP),
- wsparcia działalności podmiotów realizujących zadania w obszarze umacniania i doskonalenia hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich, ochrony środowiska, a także zapobiegania pożarom, klęskom żywiołowym i innym miejscowym zagrożeniom na obszarach wiejskich (art. 24 ust. 12 pkt 5 ugnrSP).

Bezzwrotna pomoc finansowa na przedsięwzięcia, o których mowa powyżej, dotyczy w szczególności realizacji przedsięwzięć związanych z rozwojem obszarów wiejskich mających na celu:

1. poprawę warunków życia na obszarach wiejskich w zakresie gospodarczym, środowiskowym i społecznym poprzez podejmowanie działań zmierzających do poprawy jakości życia, podnoszenia kwalifikacji zawodowych osób młodych, aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i starszych oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu;
2. rozpowszechnianie kultury i folkloru wiejskiego oraz rozwój turystyki;
3. propagowanie wśród osób zamieszkałych na obszarach wiejskich zdrowego trybu życia, promocji zdrowia oraz kultury fizycznej;
4. podejmowanie działań w zakresie ochrony środowiska, przeciwdziałania pożarom i innym klęskom żywiołowym na obszarach wiejskich;

5. racjonalne zagospodarowanie mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz ochronę obiektów zabytkowych wchodzących w skład tego Zasobu;
6. upowszechnianie postępu biologicznego w rolnictwie w zakresie hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich, w tym dotyczących działań promocyjnych, informacyjnych oraz edukacyjnych.

Pomoc może być udzielana na pokrycie do 80% faktycznie poniesionych kosztów kwalifikowanych w związku z realizacją przedsięwzięcia, nie więcej niż 500 tys. zł na jedno przedsięwzięcie. Bezzwrotna pomoc finansowa udzielana jest na wniosek uprawnionego podmiotu, który będzie realizował przedsięwzięcie i ponosił koszty z tym związane.

Rozpatrując wniosek KOWR dokonuje:

- 1) weryfikacji kompletności, poprawności wniosku oraz wymaganych załączników, a także poprawności jego złożenia, w tym dochowania terminu złożenia wniosku,
- 2) sprawdzenia, czy wniosek został złożony przez podmiot uprawniony do ubiegania się o bezzwrotną pomoc finansową,
- 3) oceny przedsięwzięcia pod względem zgodności z art. 24 ust. 12 ugrnSP,
- 4) oceny celu przedsięwzięcia pod względem zgodności z art. 24 ust. 10 ugrnSP, w tym m.in. przewidywanych efektów realizacji celów,
- 5) oceny kwalifikowalności rodzajów kosztów podanych w harmonogramie rzeczowo-finansowym przedsięwzięcia,
- 6) sprawdzenia, czy wnioskowana kwota wsparcia ma pokrycie w środkach finansowych przeznaczonych w planie finansowym Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa na bezzwrotną pomoc finansową,
- 7) oceny wniosku pod względem występowania przesłanek pomocy publicznej, w szczególności pomocy de minimis i pomocy de minimis w sektorze rolnym,
- 8) weryfikacji spełnienia wymagań, o których mowa art. 24 ust. 13 ugrnSP (w przypadku, gdy wnioskowane wsparcie ma charakter pomocy de minimis).

Ad. 7. MRiRW nie organizuje wydarzeń związanych z programem „Stop Suszy”, więc nie jest w stanie wypowiedzieć się na temat ewentualnego marnowania żywności podczas tych spotkań.

Ze swojej strony MRiRW prowadzi ogólnopolskie kampanie skierowane do ogółu społeczeństwa, dotyczące niemarnowania żywności – np. w 2024 r.:

- wyemitowano spot telewizyjny informujący o różnicach między oznaczeniami dat przydatności do spożycia produktów spożywczych, tj. „należy spożyć do” oraz „najlepiej spożyć przed”;
- wyemitowano spoty radiowe wskazujące proste sposoby ograniczenia marnowania żywności (planuj, przetwarzaj, przechowuj, podziel się);
- zorganizowano konkursy dla dzieci i młodzieży związane z niemarnowaniem żywności, które służą edukacji w zakresie niemarnowania żywności;
- opracowano broszurę informacyjną dotyczącą właściwego rozumienia oznaczeń dat na produktach spożywczych „należy spożyć do” oraz „najlepiej spożyć przed” oraz zawierającej wskazówki przechowywania żywności. Broszura będzie rozdawana przy okazji różnych wydarzeń związanych z żywnością.

Ponadto MRiRW, od 2022 r. co roku w swojej siedzibie, organizuje konferencję naukową dla przedstawicieli całego łańcucha dostaw żywności, tj. administracji, przetwórców, handlu, organizacji zajmujących się redystrybucją żywności na cele społeczne, instytutów naukowych, uczelni wyższych. Resort rolnictwa, organizując wszystkie wydarzenia, nie tylko związane z tematyką niemarnowania żywności, dokłada wszelkich starań, aby podczas tych spotkań nie dochodziło do marnowania żywności.

Ad. 8. Jednym ze sposobów promowania działań praktycznych w rolnictwie przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi jest finansowanie przedsięwzięć w ramach zadania „Kształtowanie retencji gleb jako elementu przeciwdziałania suszy rolniczej i racjonalnej gospodarki wodnej” (dotacja celowa dla Instytutu Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach). W 2020 roku, w ramach dotacji, powołano Żywe Laboratorium (Aqua da Vida Living Lab), które służy jako mechanizm oceny praktyk rolniczych. Nie jest to tradycyjne laboratorium, lecz rzeczywista przestrzeń, dzięki której ocenione zostaną zastosowane rozwiązania w warunkach polowych. Living Lab wykorzystuje technologie sensoryczne Rolnictwa 4.0, dzięki czemu możliwe jest gromadzenie danych niezbędnych do oceny efektywności wdrażanych praktyk opisanych w Kodeksie Dobrych Praktyk Wodnych w Rolnictwie (ocena możliwa po zebraniu danych z kilku lat). Żywe Laboratorium pełni również funkcję ośrodka upowszechniania wiedzy, prezentującego zarówno dobre praktyki wodne, jak i nowoczesne technologie. W ramach dotacji co roku organizowane są pokazy demonstracyjne tzw. „ShowField” – w tym roku zaplanowano prezentację systemu

nawodnienia w uprawie ziemniaka w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym w Grabowie.

Ponadto, jednym ze sposobów szerzenia edukacji ekologicznej jest działalność Lokalnych Partnerstw ds. Wody. Partnerstwa swoją działalnością obejmują obręb powiatu, ich celem jest poprawa gospodarki wodnej. Sprawnie funkcjonujące LPW może identyfikować problemy i podejmować inicjatywy prawne w zakresie niezbędnych zmian – zgłaszać do ministra właściwego ds. gospodarki wodnej, aktywizować i umacniać współpracę pomiędzy wszystkimi zaangażowanymi podmiotami. Oprócz działań promocyjnych, dla LPW przewidziana jest także rola edukacyjna – szerzenie informacji dotyczących racjonalnej gospodarki wodnej poprzez szkolenia, wykłady czy warsztaty skierowane do mieszkańców danego powiatu.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Jacek Czerniak

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów